

Sprawozdanie

Komisji szkolnej w sprawie reorganizacji krajowych archiwów aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie (l. 22.).

Wysoki Sejmie!

Sprawa reorganizacji krajowych archiwów aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie poruszoną została w sprawozdaniu Komisji szkolnej z dnia 28. stycznia 1896. o czynnościach III. departamentu Wydziału krajowego. Tam wykazano ujemne strony dotychczasowego urządzenia, opartego na uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 21. sierpnia 1877. i potrzebę zaprowadzenia niektórych zmian, skutkiem czego Wysoka Izba wydała polecenie do Wydziału krajowego, aby tenże po zasięgnięciu opinii Akademii umiejętności w Krakowie, przedłożył odpowiednie wnioski co do tych zmian.

Wydział krajowy nie ograniczył się do zasięgnięcia opinii Akademii umiejętności, ale zażądał jej także od dyrektorów obydwóch archiwów i na tej podstawie przedłożył następujące wnioski:

I. Podwyższa się remunerację dyrektora archiwum krajowego w Krakowie z 1.000 zł. na 1.200 rocznie.

II. Ustanawia się dla archiwum krajowego we Lwowie i w Krakowie oprócz dotychczasowych posad adjunktów po jednej posadzie adjunkta II. klasy z placą 900 zł., dodatkiem aktywalnym 200 zł. rocznie i prawem do 3 dodatków pięcioletnich po 100 zł. Adjukt II. klasy jest urzędnikiem krajowym podobnie jak dotychczasowy adjunkt klasy I.

III. Zmniejsza się obecną liczbę posad aplikantów archiwalnych z 6 na 3, z których dwóch przeznaczają się dla archiwum we Lwowie, jednego dla archiwum w Krakowie.

IV. Podwyższa się ryczałt kancelaryjny z 500 zł. na 600 zł., po połowie na oba archiwa.

V. Zezwala się na przeniesienie kosztem funduszu krajowego ksiąg sądowych Sandeckich, Oświęcimskich, Zatorskich i Pilzneńskich z archiwum krajowego we Lwowie do archiwum krajowego w Krakowie.

Wniosek I. nie potrzebuje bliższego uzasadnienia, skoro niema właściwej przyczyny, dlaczego dyrektor archiwum krajowego w Krakowie pobierać miał mniejszą remunerację od dyrektora Lwowskiego, zwłaszcza, jeżeli po uchwaleniu wniosku V.,

który się wyłonił z bardzo słusznego żądania dyrektora archiwum Krakowskiego, księgi sądowe Sandeckie, Oświęcimskie, Zatorskie i Pilzneńskie z archiwum Lwowskiego przeniesione będą do archiwum Krakowskiego i przez to agenda dyrektora tego archiwum powiększy się.

Wniosek II. i III. zajmnie pośrednie niejako stanowisko pomiędzy opinią Akademii umiejętności i opinią dyrektora archiwum Lwowskiego z jednej, a opinią dyrektora archiwum Krakowskiego z drugiej strony. W sprawozdaniu Komisji szkolnej z dnia 28. stycznia 1896. do l. 1301 wykazane już zostały njemne strony poruczania czynności archiwalnych przeważnie aplikantom, wybieranym z grona słuchaczy uniwersyteckich i z tej przyczyny żąda Akademia i dyrektor archiwum Lwowskiego zmniejszenia liczby aplikantów, a za to pomnożenia liczby stałych urzędników archiwalnych.

Nie ulega też wątpliwości, że praca urzędników stałych miałaby już ze względu na ciągłość wykonywania jej ze strony tych samych osób o wiele większą wydatność, aniżeli praca uczniów, zmieniających się niemal co roku i potrzebujących większego nadzoru, a to tem więcej, skoro od urzędnika wymaganoby sześciogodzinnej pracy, kiedy uczniowie obowiązani są tylko do trzechgodzinnej pracy dziennie. Z drugiej strony utrzymanie aplikantów z ograniczeniem dotychczasowej ich liczby, Akademia umiejętności jako też dyrektor archiwum Lwowskiego uważają za pożądanę i to jest rzeczą naturalną, a to raz dlatego, że czynności archiwalne obejmują częściowo prace mechanicznej natury, właściwsze dla aplikantów, aniżeli dla stałych urzędników, powtóre także dla tego, że aplikantura przyczynia się wielce do pomnożenia liczby badaczy naszej przeszłości, skoro się młode siły obznajmia z ważnemi jej źródłami i podnosi zamiłowanie tychże do badań historycznych. Kiedy jednak Akademia umiejętności i dyrektor archiwum Lwowskiego liczbę aplikantów zredukować chcą do koniecznej potrzeby, dyrektor archiwum Krakowskiego pragnąłby raczej liczbę ich powiększyć, a nawet oświadcza się przeciw tworzeniu posad stałych urzędników, o ileby to miało nastąpić z jakimkolwiek ograniczeniem dotychczasowej liczby aplikantów.

Otóż Wydział krajowy postąpił o tyle w kierunku, wskazanym przez Akademię umiejętności i przez dyrektora archiwum Lwowskiego, że wnosi obok już zaprowadzonych posad adjunkta I. klasy we Lwowie i w Krakowie ustanowienie dla każdego archiwum jednej posady adjunkta II. klasy z płacą 900 zł., dodatkiem aktywalnym 200 zł. rocznie i prawem do 3 dodatków pięcioletnich po 100 zł., natomiast oświadcza się za zmniejszeniem obecnej liczby posad aplikantów archiwalnych z 6 na 3, z których dwóch ma pracować w archiwum we Lwowie, a jeden w archiwum w Krakowie.

Jakkolwiek w powyższym wniosku dalej sięgające żądania Akademii umiejętności i dyrektora archiwum Lwowskiego co do większej jeszcze liczby urzędników stałych, tudzież zrównania ich pod względem płacy i dodatków z urzędnikami Wydziału krajowego, mianowicie adjunktów I. klasy z adjunktami Wydziału krajowego, a adjunktów II. klasy z koneypistami Wydziału krajowego, wreszcie możliwości posunięcia adjunkta I. klasy do rangi wicesekretarza Wydziału krajowego, nie zostały uwzględnione, to Komisya szkolna w obecnej chwili nie podejmuje tych żądań, aby nie opóźnić przyjęcia wniosków Wydziału krajowego, które uważa za naglące i sądzi, że później, kiedy przyjdzie regulacja plac urzędników Wydziału krajowego na porządek dzienny, będzie trzeba przeprowadzić także zrównanie urzędników archiwalnych z urzędnikami Wydziału krajowego pod względem płacy i dodatków.

Z tej samej przyczyny Komisya szkolna nie domaga się na razie zrównania płacy stróżów archiwalnych z woźnymi Wydziału krajowego, ale nie może nieuwzględnić żądania Akademii umiejętności i dyrektora archiwum Lwowskiego, aby posady

tych stróżów były stabilizowane i w ten sposób rzeczonym sługom skromne zaopatrzenie na starość lub na wypadek niezdolności do służby było zapewnione. Wszakże od sługi archiwalnego, jak to słusznie twierdzi Akademia umiejętności, wymaga się więcej, niż od zwykłych sług biurowych, mianowicie wyższego stopnia inteligencji oraz nieskazitelności i szczególnej ścisłości, on musi mieć zawsze wstęp do właściwych sal archiwalnych i może być niejednokrotnie narażony na pokusę popełnienia nadużycia. Takie posady należy więc powierzać jedynie kandydatom zupełnie pewnym, a ci nie będą się obiegać o posady nieustalone. Zresztą i samo poczucie ludzkości wymaga tego, aby osoba, która siły swoje poświęca służbie publicznej, bez względu na stanowisko, jakie zajmuje, na stare lata nie była pozbawioną środków utrzymania i narażoną na chleb żebraczy.

Proponowane w IV. wniosku podniesienie ryczałtu kancelaryjnego z 500 zł. na 600. ma na celu zrównanie go dla obydwóch archiwów, albowiem dotychczas archiwum Lwowskie otrzymywało z tego tytułu 200 zł., krakowskie 300 zł. rocznie. Służy on na zakupno książek i czasopism, potrzebnych do użytku podręcznego w archiwum i do zaznajomienia urzędników archiwalnych z najnowszymi postęпами nauki i spraw archiwalnych.

Obciążenie budżetu krajowego, spowodowane wszystkimi powyżej proponowanymi zmianami, wynosi 1 600 zł. rocznie i zostało przez Komisję budżetową w jej wnioskach uwzględnione.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Podwyższa się remuneracyę dyrektora archiwum krajowego w Krakowie z 1.000 zł. na 1.200 zł. rocznie.

II. Ustanawia się dla archiwum krajowego we Lwowie i w Krakowie oprócz dotychczasowych posad adjunktów po jednej posadzie adjunta II. klasy z płacą 900 zł., dodatkiem aktywalnym 200 zł. rocznie i prawem do 3 dodatków pięcioletnich po 100 zł. Adjunkt II. klasy jest urzędnikiem krajowym podobnie jak dotychczasowy adjunkt klasy I-szej.

III Zmniejsza się obecną liczbę posad aplikantów archiwalnych z 6 na 3, z których dwóch przeznaczają się dla archiwum we Lwowie jednego dla archiwum w Krakowie.

IV. Podwyższa się ryczałt kancelaryjny z 500 zł. na 600 zł., po połowie na oba archiwa.

V. Zezwala się na przeniesienie kosztem funduszu krajowego ksiąg sądowych Sandeckich, Oświęcimskich, Zatorskich i Piłźnieńskich z archiwum krajowego we Lwowie do archiwum krajowego w Krakowie.

VI. Posady stróżów archiwalnych zostają zamienione na posady stałe, uprawniające do pobierania emerytury na tych samych zasadach, na jakich ta przyznana jest innym sługom krajowym (§. 12. statutu emerytalnego dla urzędników i sług krajowych tudzież zakładów krajowych z dnia 21. stycznia 1889).

Lwów, dnia 8. lutego 1897.

Przewodniczący:

J. Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:

Zoll w. r.

